MALTA

QORTI CIVILI, PRIM AWLA
MALTA

ONOR. IMHALLEF
PACE RAYMOND C.

Seduta tas-26 ta' Novembru, 2002

Citazzjoni Numru. 1215/2001/1

Natasha Xuereb

vs

Randolph Xuereb

Il-Qorti,

I. PRELIMINARI.

Rat ic-citazzjoni attrici a fol. 1 fejn gie premess:-

Illi l-kontendenti zzewgu fil-5 ta' Marzu1994 kif jindika c-certifikat taz-zwieg anness bhala Dok "A", u minn dan iz-zwieg kellhom tifla, Sarah, ta' seba` (7) snin.

Illi l-kontendenti zzewgu wara ghaxar (10) xhur biss ghaliex l-attrici inqabdet tqila.

Illi l-kunsens tal-konvenut kien vizzjat b'difett serju ta' diskrezzjoni ta' giudizzju fuq, il-hajja mizzewga, u fuq id-

drittijiet u d-dmirijiet essenzjali taghha, jew b'anomalija psikologika serja li ghamlitha mpossibbli ghall-konvenut li jagdi l-obbligazzjonijiet essenzjali taz-zwieg u dan *ai termini* tal-**artikolu 19(1) (d) tal-Kapitolu 255 tal-Ligijiet ta' Malta.**

Illi l-kunsens tal-konvenut kien vizzjat minhabba l-eskluzjoni pozittiva taz-zwieg innifsu jew ta' wiehed jew aktar mill-elementi essenzjali tal-hajja mizzewga, u tad-dritt ghall-att taz-zwieg u dan *ai termini* tal-**artikolu 19(1) (f) tal-Kapitolu 255 tal-Ligijiet ta' Malta.**

Illi minhabba r-ragunijiet premessi u mhabba ragunijiet ohra kontemplati fl-**Att XXXVII tal-1975 li jirregola z-zwigijiet**, iz-zwieg bejn il-kontendenti kien null u bla effett fil-ligi.

Illi l-istess attrici talbet li ghalhekk il-konvenut ghar-ragunijiet premessi jghid ghaliex ma ghandhiex dina l-Onorabbli Qorti:-

1. Tiddikjara u tiddeciedi illi z-zwieg kuntrattat bejn il-kontendenti fil-5 ta’ Marzu 1994 huwa null u bla effett fil-ligi *ai termini* tal-**artikolu 19 (1) (d), 19 (1) (f)** u ghal ragunijiet ohra sufficjenti kontemplati tal-**Att XXXVII tal-1975 tal-Ligijiet ta' Malta.**

2. Tordna li dina n-nullita' tigi registrata fuq l-att taz-zwieg relattiv fuq indikat.

Bl-ispejjez kontra l-konvenut li jibqa’ ngiunt minn issa ghas-subizzjoni.

Rat id-dikjarazzjoni attrici a fol 3 tal-process;

Rat il-lista ta’ xhieda u d-dokumenti esebiti a fol 4 u 5 tal-process;

Rat in-nota tal-eccezzjonijiet tal-konvenut a fol 10 fejn gie eccepit:

Illi l-eccipjenti ma jopponix ruhu ghat-talba tal-attrici b'dan illi huwa ma ghandu jigi imputat l-ebda spejjez billi l-istat tal-gravidanza tal-attrici kombacjat man-nuqqas ta' maturita` taghha u pressjonijiet esterni kienu l-fatturi li wasslu lill-attrici biex ma tifhemx ezattament ghal x'hiex kienet diehla meta kkontrattat iz-zwieg mal-esponenti.

Salv eccezzjonijiet ohra.

Rat id-dikjarazzjoni u l-lista tax-xhieda tal-konvenut a fol 10 u 11 tal-process.

Rat is-seduti tal-4 ta' Frar 2002, tal-11 ta' April 2002 fejn din il-kawza bdiet tigi mismuha minn din il-Qorti kif prezentament ippresjeduta u nghata digriet tal-affidavits tal-partijiet.

Rat in-nota tal-attrici tat-13 ta' Mejju 2002 fejn gew prezentati tlett affidavits (fol 16 sa 24 tal-process).

Rat il-verbal tal-4 ta' Gunju 2002 fejn il-Qorti estendiet iz-zmien ghall-prezentata tal-affidavits lill-konvenut bi tletin jum u l-kawza giet differita ghas-sentenza ghas-26 ta' Novembru 2002.

Rat id-dokumenti esebiti.

Rat l-atti kollha l-ohra tal-kawza.

II. KONSIDERAZZJONIJIET

(A) KONSIDERAZZJONIJIET LEGALI U FATTWALI TAL-QORTI.

Illi l-attrici fil-premessi taghha tghid illi l-kunsens tal-konvenut kien vizzjat b'difett serju ta' diskrezzjoni ta' gudizzju fuq il-hajja mizzewga, fuq id-drittijiet u d-dmirijiet essenzjali taghha w iz-zwieg kien vizzjat peress li kien inkiseb bl-eskluzjoni pozittiva taz-zwieg innifsu, jew ta' xi wiehed jew aktar mill-elementi essenzjali tal-hajja mizzewga u l-kunsens ta' wahda mill-partijiet kien inkiseb

bl-eskluzjoni pozittiva taz-zwieg innifsu, jew ta' xi wiehed jew aktar mill-elementi essenzjali tal-hajja mizzewga.

Illi dawn iz-zewg premessi huma kkontemplati fl-**artikolu 19 (1) (d) u (f) tal-Kap 255 tal-Ligijiet ta' Malta** u cioe` **l-Att dwar iz-Zwieg.**

Illi dan l-artikolu jghid illi:-

19. (1) B' zieda mal-kazijiet fejn zwieg ikun null skond xi dispozizzjoni ohra ta' dan l-Att, zwieg ikun null:

(a) jekk il-kunsens ta' xi wahda mill-partijiet ikun inkiseb bi vjolenza, sew fizika sew morali, jew biza';

(b) jekk il-kunsens ta' xi wahda mill-partijiet ikun eskluz minhabba zball fuq l-identita` tal-parti l-ohra;

(c) jekk il-kunsens ta' xi wahda mill-partijiet ikun inkiseb b' qerq dwar xi kwalita` tal-parti l-ohra li tista' mix-xorta taghha tfixkel serjament il-hajja mizzewga;

(d) jekk il-kunsens ta' xi wahda mill-partijiet ikun vizzjat b' difett serju ta' diskrezzjoni ta' gudizzju fuq il-hajja mizzewga, jew fuq id-drittijiet u d-dmirijiet essenzjali taghha, jew b' anomalija psikologika serja li taghmilha mpossibbli ghal dik il-parti li taqdi l-obbligazzjonijiet essenzjali taz-zwieg;

(e) jekk xi wahda mill-partijiet tkun impotenti, sew jekk dik l-impotenza tkun assoluta jew relattiva, izda biss jekk dik l-impotenza tkun tezisti qabel iz-zwieg;

(f) jekk il-kunsens ta' xi wahda mill-partijiet ikun inkiseb bl-eskluzjoni pozittiva taz-zwieg innifsu, jew ta' xi wiehed jew aktar mill-elementi essenzjali tal-hajja mizzewga, jew tad-dritt ghall-att taz-zwieg;

(g) jekk xi wahda mill-partijiet torbot il-kunsens taghha ma' kondizzjoni li tirreferi ghall-futur;

(h) jekk xi wahda mill-partijiet, ghalkemm ma tkunx interdetta jew marida b' mohha, ma kellhiex fiz-zmien li sar iz-zwieg, ukoll minhabba raguni temporanja, setghet intelletwali jew ta' rieda bizzejjed biex jinholoq kunsens ghaz-zwieg.

(2) Bla hsara ghad-dispozizzjonijiet ta' dan l-Att, azzjoni ghall-annullament ta' zwieg tista' tinbeda biss minn wahda mill-partijiet f' dak iz-zwieg, u din id-dispozizzjoni tapplika wkoll jekk dik il-parti tkun inkapaci, taht xi dispozizzjoni ta' ligi, li tharrek jew tigi mharrka, u f' xi kaz bhal dan l-azzjoni tista' tinbeda minn dik il-parti minkejja dik l-inkapacita`, bla hsara ghall-ghajnuna jew kondizzjoni ohra li l-Qorti jidhrilha xierqa u tordna. Meta azzjoni tkun inbdiet minn parti fi zwieg, l-azzjoni tista' titkompla minn kull wiehed mill-werrieta.

*Illi qabel xejn il-Qorti tirreferi ghas-sentenza **"Lourdes Muscat vs Mustapha Elkhiate"*** (P.A. (RCP) 30 t'Ottubru 2002.) fejn inghad *"li minkejja li l-konvenut jidher li qed jammetti li hemm kaz ta' annullament taz-zwieg, u b' hekk gie li anke huwa jrid li dan iz-zwieg ikun annullat, xorta wahda din il-Qorti hi obbligata li tezamina l-provi sabiex tara jekk dak allegat mill-attrici jirrizultax pruvat sal-grad rikjest mill-ligi. Iz-zwieg hu istituzzjoni ferm importanti ghall-istabbilita` socjali; zwieg debitament registrat skond id-dispozizzjonijiet relattivi tal-Kodici Civili hu prezunt validu sakemm ma jigix pruvat il-kuntrarju; u anke li kieku hawn si tratta ta' ammissjoni ghal kollox u bla ebda kondizzjoni tat-talba attrici (**Art. 158 [2] Kap 12**) din il-Qorti ma tkunx ezonorata f' kaz ta' kawza ghall-annullament taz-zwieg milli tisma' l-provi sabiex tassigura ruhha li hemm bazi legali ghall-annullament mitlub ("**Carmel sive Charles Camilleri vs Teresa Camilleri**" – Cit. Nru. 1264/94 per Onor. Imhallef V. DeGaetano deciza fit-3 ta' Ottubru 1995 PA); u (**"Mario Testa vs Louise Testa nee Polster" -** deciza 30 ta' Mejju 2002 - Cit Nru 723/99/RCP)".*

Illi dwar l-ewwel difett l-attrici qed tikkontendi li kellhom il-partijiet meta kkontrattaw iz-zwieg ta' bejniethom dan huwa bbazat fuq dak li hemm fl-**artikolu 19 (1)(d)** u cioe`:-

19. (1) B' zieda mal-kazijiet fejn zwieg ikun null skond xi disposizzjoni ohra ta' dan l-Att, zwieg ikun null:

(d) jekk il-kunsens ta' xi wahda mill-partijiet ikun vizzjat b' difett serju ta' diskrezzjoni ta' gudizzju fuq il-hajja mizzewga, jew fuq id-drittijiet u d-dmirijiet essenzjali taghha, jew b' anomalija psikologika serja li taghmilha mpossibbli ghal dik il-parti li taqdi l-obbligazzjonijiet essenzjali taz-zwieg".

Illi b'difett serju ta' diskrezzjoni ta' gudizzju l-legislatur ma riedx ifisser semplicement kwalsiasi stat ta' immaturita` li parti jew ohra fiz-zwieg tista' tkun fiha fil-mument li jinghata l-kunsens reciproku (Ara f' dan is-sens **"Nicholas Agius vs Rita Agius gia Caruana"** – (P.A. (VDG) deciza fil-25 ta' Mejju 1995).

Illi li kieku l-legislatur irrikjeda maturita` shiha u perfetta, ftit jew addirittura ebda zwieg ma kien ikun validu.  In-nuqqas ta' *'discretio judicii'* hu kuncett guridiku intrinsikament marbut mal-kapacita` ta' parti jew ohra fiz-zwieg li taghti l-kunsens liberu u xjenti taghha ghar-rabta taz-zwieg. Kif jispjega l-gurista ***Colagiovanni***:-

"*Il matrimonio, in quanto patto ossia "foedus" … … … richiede una capacita` intelletuale e volitiva al di sopra di ogni altro contratto che e` per lo meno rescindibile, in casi determinati dalla legge, richiede quindi una integrita` di mente e di liberta`, dato che … … … si tratta di assumersi una "servitus" per tutta la vita*" (**Forum**, 1990, Vol. 1 part I, p. 72).

Illi pero`, kif gia inghad, b' immaturita` jew difett serju ta' diskrezzjoni ta' gudizzju d-dottrina u l-gurisprudenza *"non si riferiscono ad una piena e terminale maturita`, non esigono nei nubenti una conoscienza perfetta ed esaustiva di cio` che comporta il matrimonio, non richiedono una preveggenza chiara ed assoluta di cio` che puo compartare la vita coniugale, ne` un perfetto equilibrio volitivo-affettivo, ne` infine una conscienza perfetta delle motivazioni della scelta matrimoniale. Ecco*

perche` riesce piu` appropriato l' uso del termine discrezione di giudizio, che fa riferimento ad un certo discernimento ma non implica il raggiungimento di una maturita` piena" (***Pompedda, M.F.,* Il Consenso Matrimoniale in Grocholewski – Pompedda – Zagglia, Il Matrimonio nel Nuovo Codice di Diritto Canonico** (Padova, 1984), p. 46).

Illi proprju ghalhekk ukoll il-legislatur jirrikjedi li d-difett ta' diskrezzjoni jrid ikun wiehed serju u l-anomalija psikologika tkun wahda serja.

Illi kif jispjega ***Bersini***, id-diskrezzjoni ta' gudizzju tikkonsisti f'zewg elementi distinti izda konkorrenti u interdipendenti:

"*La piena avvertenza e il deliberato consenso … … … La piena avvertenza si riferisce alla sfera intellettiva, il deliberato consenso a quella volitiva. In altri termini, la discrezione di giudizio comprende la maturita` di giudizio e la maturita` affettiva … … … La maturita` di giudizio comporta una conoscenza critica proporzionata all' atto da compiere, agli obblighi essenziali da assumersi e ai doveri coniugali che ne derivano proiettati nel futuro. La maturita` affettiva comporta generalmente quella adequata evoluzione degli istinti, degli affetti, dei sentimenti, della emotivita` che se sono turbati o inadeguati intaccano direttamente la volonta` e possono privare della libera scelta interiore. Abbiamo cosi` una mancanza di consenso libero (immaturita` affettiva) e ponderato (immaturita` di giudizio)*" (***Bersini, F.,* Il Diritto Canonico Matrimoniale** (Torino, 1994), p. 97).

Illi l-istess awtur, imbaghad ikompli jispjega dwar kemm irid ikun serju d-difett ta' diskrezzjoni biex wiehed ikun jista' jghid li hemm id-difett fil-kunsens u l-konsegwenti nullita` taz-zwieg:-

"*Se ci si chiede quale grado di discrezione di giudizio possa ritenersi proporzionato al matrimonio, rispondiamo anzitutto che, sia per la conoscenza intellettiva come per la deliberazione volitiva, dovra' essere maggiore di quello*

richiesto per peccare mortalmente e per stipulare gli altri contratti. Il motivo sta nel fatto che il consenso matrimoniale riguarda obbligazioni che si proiettano nel futuro ed e` ordinato all' assunzione di uno stato di vita che incide su tutta l' esistenza con un contratto perpetuo e irrescendibile che comporta una serie di gravi obblighi ad esso inerenti. Per dare un valido consenso, non e` sufficiente il grado di ragione col quale speculativamente uno sappia che cosa e` il matrimonio; e` necessaria la maturita` di giudizio capace di ponderare in concreto i doveri e i diritti che uno deve assumersi per tutta la vita. In altri termini, e` necessaria la discrezione non tanto per l' atto in se, al momento di emettere il consenso, quanto per gli impegni che da quell' atto derivano. Una discrezione che impegni per il futuro. Ovviamente si richiede una ponderazione degli impegni sostanziali del matrimonio e non di tutto il suo valore etico, religioso, sociale, giuridico ed economico, altrimenti ben pochi sarebbero in grado di emettere un valido consenso. Ogni volta che i contraenti abbiano raggiunto l' eta prescritta dal legislatore per poter contrarre matrimonio, si presume che essi siano in possesso della debita discrezione di giudizio; tale presunzione, tuttavia, ammette prove in contrario. Pertanto, qualora si possa dimostrate, per qualsiasi motivo, la capacita` intellettiva e volitiva sopra descritta sia gravamente alterata o addirittura mancante, si dovra` ritenere che il vincolo matrimoniale sia nullo per difetto di discrezione di giudizio" (*ibid.* pp. 97-98).

Illi hawnekk il-Qorti, pero`, tixtieq tippreciza li ghazla libera, kunsens hieles, ghar-rabta taz-zwieg mhux sinonimu mal-kuncett ta' ghazla facli:-

"*… … ... se il soggetto non e` in grado di superare [i] condizionamenti interiori, allora si dira` che la scelta di lui non e` stata libera; lo sara` invece qualora pur pressato da tali impulsi provenienti dal proprio psichismo, da un' affettivita` non sufficientemente matura o anomala, e quindi anche di fronte a conflitti interiori, sara` stato capace di superarli, di dominarli razionalmente, di scegliere con autonomia ... ... In ogni caso, i nubenti debbono aver coscienza di assumere vere obbligazioni (e*

*reciprocamente di concedere veri diritti) di creare cioe` col matrimonio un patto che vincola a un comportamento idoneo e adeguato alla specifica societa` coniugale, sia nei rigwardi dell' altra parte sia nei riguardi della prole". (***Pompedda***, **M.F., Incapacita` di Natura Psichica in Matrimonio Canonico: Fra Tradizione e Rinnovamento** (Bologna, 1991), pp. 231, 233).

Illi biex tikkonkludi fuq din it-tema, il-Qorti taghmel referenza ghas-segwenti esposizzjoni ta' ***Viladrich***:-

"*Thus, there is grave lack [of discretion of judgment] when it is proven that a contracting party lacks intellectual and volitional maturity necessary to discern, in view of binding oneself in an irrevocable manner, the essential rights and duties of marriage, which are the object of mutual surrender and acceptance. The discretion of judgment refers to that degree of maturity of comprehension and of will of the contracting parties which enables them to give and receive each other, through a juridical bond, in a unique community of life and love. This community is indissolubly faithful, ordered to the good of the spouses as well as to the procreation and education of the offspring*" **(*Viladrich, P.J.,* Matrimonial Consent in Code of Canon Law Annotated** (Montreal, 1993), p. 686).

Illi kwantu ghad-difett fil-kunsens dovut ghall-anomalija psikologika serja li taghmilha mpossibbli ghal dik il-parti li taqdi l-obbligazzjonijiet essenzjali taz-zwieg, il-ligi taghna, bhad-dritt kanoniku **(Can. 1095[3])** tirrekjedi mhux semplici diffikulta` izda mpossibbilta` li wiehed jaqdi ossia jassumi l-obbligazzjonijiet essenzjali taz-zwieg. Inkapacita` jew impossibbilta` vera f'dan il-kuntest hi ipotizzabbli biss fil-prezenza ta' anomalija psikologika serja li, independentement minn kif wiehed jaghzel li jiddefiniha jew jiklassifika fil-kamp tal-psikjatrija jew tal-psikologija, tintakka sostanzjalment il-kapacita` "*di intendere e/o di volere*". "*L' incapacita` di assumere gli oneri essenziali della vita coniugale*", jghid il-Bersini, "*rende la persona inabile al matrimonio, anche nell' ipotesi … … … che al momento di contrarre le nozze abbia*

avuto la discrezione di giudizio sufficiente per un valido consenso” (*op. cit*., p. 99).

Illi kwantu ghall-obbligazzjonijiet essenzjali taz-zwieg, din il-Qorti tifhem li, fin-nuqqas ta’ definizzjoni jew indikazzjoni fil-**Kap. 255**, dawn l-obbligazzjonijiet essenzjali huma dawk li fis-socjeta` Maltija dejjem u nvarjabilment gew ritenuti bhala l-obbligazzjonijiet essenzjali taz-zwieg. Dawn huma “*the obligation concerning the conjugal act or carnal union, as bodily union and basis of procreation; the obligation of the community of life and love as an expression of the union between man and woman, mutual well-being, which is inseparable from the provision of an environment conducive to the reception and education of children; and the obligation to receive and bring up children within the context of a conjugal community. It is important to remember that these essential obligations must be mutual, permanent, continuous, exclusive and irrevocable so that there would be incapacity if one of the contracting parties should be, due to a psychological cause, incapable of assuming these obligations with these essential characteristics*” *(**Viladrich, P.J.,** op. cit*., p. 687).

Illi dwar dan l-istess subartikolu u ohrajn indikati f’din is-sentenza din il-Qorti taghmel riferenza ghas-sentenza **“Mazen Dadouch vs Maria Dadouch”** (P.A. (RCP) 22 ta’ Marzu 2002).

Illi rigward l-**artikolu 19 (1) (f) tal-Kap 255 tal-Ligijiet ta’ Malta,** dan l-artikolu jikkonsidra kemm is-simulazzjoni totali *(“colorem habens, substantiam vero nullam”)* kif ukoll dak parzjali *(colorem habens, substantiam vero alteram)* tal-kunsens.

Illi rigward it-tifsira tal-frasi “*eskluzjoni pozittiva taz-zwieg innifsu”*, jew kif mgharuf ukoll bhala simulazzjoni totali, l-Qorti fil-kawza **“Bonnici vs Bonnici”** (P.A. 30 ta’ Lulju 1982) qalet illi biex ikun hemm simulazjoni totali jrid jigi ippruvat il-*’finis operis’* taz-zwieg gie effettivament eskluz mill-vera rieda ta’ parti jew ohra, ghalkemm formalment tkun sehhet ic-celebrazzjoni taz-zwieg.

Illi fis-sentenza **"Cali vs Dr. Albert S. Grech *nomine".*** (P.A. 22 ta' Gunju 1988) il-Qorti qalet illi jekk tmur ghac-cerimonja tat-tieg u nternament tissostitwixxi l-ideat tieghek fuq x'inhu zwieg jew inkella xort'ohra teskludi l-veru kuncett taz-zwieg, hi forma ta' simulazzjoni totali. Fid-decizjoni **"Galea vs Walshi** (P.A. 30 ta' Marzu 1995) il-Qorti spjegat simulazzjoni bhala *"meta l-atti, gesti jew kliem esterni ma jikkorrispondux ghall-kunsens intern li jkun inghata*". Illi fis-sentenza **"Muscat vs Borg Grech"** (P.A.14 ta' Awissu 1995) il-Qorti spjegat il-kuncett ta' simulazzjoni b'dawn il-kliem:-

"Ghalhekk min esternament ikun wera li qed jghati l-kunsens matrimonjali izda ikun internament u b'att pozittiv tal-volonta' tieghu qed jichad il-kunsens ghal dak iz-zwieg ikun qed jissimula l-kunsens tieghu".

Illi kif gie insenjat fid-decizjoni fi-ismijiet **"Francesco Theuma vs Liugi Camilleri et",** (K. 1 ta' Ottubru 1884 - Vol.X p.912):-

"a poter dedursi la invalidita dell'atto e' necessario che risulti chiaro, che cio' che si contrattava non era la yenta, ma una simulazione, cioe' 'fictio seu ostensio falsi pro vero'.

Illi kif inghad fis-sentenza **"Anthony Gallo vs Dr. Anthony Cutajar *nomine*"** (P.A. (RCP) 28 ta' Mejju 2002) *"meta wiehed jitkellem dwar l-eskluzjoni taz-zwieg jew wiehed mill-elementi essenzjali tieghu, wiehed irid jifli jekk il-kontendenti jew wiehed minnhom, alavolja hu kapaci jaghti l-kunsens validu taz-zwieg, pero' bl-att tieghu qabel u fil-hajja mizzewga, jew bl-ommissjoni tieghu, eskluda a priori certu obbligi essenzjali tal-hajja mizzewga, cioe', issimula l-kunsens tieghu totalment fejn eskluda a priori z-zwieg, jew inkella fejn filwaqt il-kunsens hu jew hi eskludew xi wahda jew aktar mill-elementi essenzjali tal-hajja mizzewga, u cioe' saret simulazzjoni parzjali".*

Illi fil-fatt din il-Qorti taqbel mal-istess definizzjoni u fil-fatt wiehed jinnota li taht l-**artikolu 19(1) (f)** trid issir distinzjoni

cara bejn zwieg li jfalli minhabba cirkostanzi li jirrizultaw waqt iz-zwieg, u zwieg li jfalli ghax wiehed mill-partijiet minn qabel ma ta' l-kunsens tieghu kien gja mentalment dispost li ma jottemprax ruhu ma' xi wahda jew aktar mill-obbligi matrimonjali. Fl-ewwel ipotesi hemm ir-ragunijiet li jaghtu lok ghas-separazzjoni u fit-tieni ipotesi hemm l-estremi tal-annullament taz-zwieg.

Illi ghal dak li jolqot l-kuncett ta' *"l-eskluzjoni pozittiva ta' xi wiehed jew aktar mill-elementi essenzjali tal-hajja mizzewga",* u cjoe' simulazzjoni parzjali, il-Prim' Awla tal-Qorti Civili fil-kawza **"Abdel Wahed vs Dr. Yana Micallef Stafrace et"** (P.A.(NA) 14 ta' Lulju 1994) elenkat l-element essenzjali taz-zwieg bhala li jikkonsistu fil-*"kommunjoni tal-hajja konjugali, l-indissolubbilta' tar-rabta taz-zwieg, id-dritt ghall-fedelta' u d-dritt ghall-prokreazzjoni ta' l-ulied.* L-istess elementi gew ikkonfermati wkoll fil-kawza **"Aquilina vs Aquilina"** (P.A. (NA) 30 ta' Jannar 1991) u fis-sentenza **"Grech vs Grech"** (P.A. (NA) 9 ta' Ottubru 1990). Dawn huma wkoll l-elementi fil-ligi kanonika.

Illi l-komunjoni tal-hajja konjugali u l-*"Consortium Vitae"* tikkomprendi zewg elementi u cioe' l-imhabba konjugali u r-responsabbilta` tal-familja. Kif qalet il-Prim'Awla tal-Qorti Civili fid-decizjoni **"Magri vs Magri"** (14 ta' Lulju 1994):-

"Jekk din il-"Consortium Vitae" hija nieqsa, l-oggett innifsu tal-kunsens taz-zwieg huwa wkoll nieqes. Din il-"Consortium Vitae" tikkomprendi zewg elementi li huma l-imhabba konjugali u r-responsabbilta' tal-familja."

Illi fil-fatt l-element ta' l-indossubbilta' taz-zwieg jehtieg li l-kunsens ikun ibbazat fuq rabta dejjiema bejn ragel u mara wahda, mibnija fuq il-fedelta' u formazzjoni tal-familja. Il-ligi Maltija tippresuponi *'iuris tantum'* dan l-element ta' indossolubbilta' fiz-zwieg.

Illi fil-fatt, ***J. Edwards Hudson*** *(*op.cit p164-165), jispjega car li *"indissolubility can be excluded from consent in two different ways: either because the spouse, knowing the true nature of marriage, nevertheless contract with the*

understanding that he will have the option of dissolving the bond and recovering his former free status, or because the spouse formulates his own doctrine on marriage, from which the idea of indissolubility is absent and to which he adheres totally with both intelligence and will power".

Illi wkoll, ***D.J. Burns,*** fii-kummentarju tieghu (***D.J. Burns***, **Matrimonial Indissolubility: Contrary Conditions**. **A Historical Synopsis and Commentary.** pg.151) jghid li *"it is not necessary that this intention* (i.e. li teskludi l-indossolubbilta`) *was formulated as an express agreement, it can be inferred either from an explicit declaration of one or both parties, or consequent on certain words or actions implying that effect, or as a result of the narration of the circumstances of the contract."*

Illi applikati l-principji ghall-kaz in ezami jirrizulta mill-provi li l-attrici bdiet tohrog mal-konvenut meta kienet ghadha kemm spiccat l-iskola u kellha biss sittax (16)-il sena, ghall-ewwel bhala grupp mal-hbieb u wara tliet (3) xhur wahedhom b'effett minn Awissu 1993, tant li wara xahrejn kellhom, skond l-attrici, relazzjonijiet intimi. Tant huwa minnu dan li f'Jannar 1994 l-attrici inqabdet tqila, u l-partijet inhasdu b'dan, ghalkemm dan kollu kien opera taghhom, u taghhom biss.

Illi bhala reazzjoni l-partijiet qalu li xtaqu jitterminaw it-tqala u l-attrici stqarret li marret anke St. James Clinic biex tindaga mal-konvenut fuq l-istess, izda' bezghu u ghalhekk iddecidew li jkollhom l-istess tarbija. Skond l-attrici l-genituri tal-konvenut kienu insistew mieghu li kellu jizzewweg lill-attrici. Fil-fatt il-konvenut beda jippressa lill-attrici biex jizzewgu, u wara diversi pressjonijiet minnu fl-ahhar, skond l-attrici, hija *"cediet"* u accettat li tizzewweg lill-konvenut. Fil-fatt iz-zwieg sar wara sitt (6) gimghat minn meta hija indunat li kienet harget tqila cjoe' fil-5 ta' Marzu 1994 u kollox hadu hsieb il-genituri tal-konvenut u lanqas il-kors ta' Kana ma attendew.

Illi meta zzewgu l-attrici bdiet tibki li riedet tmur ghand ommha u fil-fatt hekk sar u damu jghixu mal-genituri

taghha ghal hames (5) snin shah, u minhabba c-dipressjoni li qabditha, it-tifla kienu jiehdu hsiebha l-genituri taghha. Min-naha tieghu l-konvenut, li meta zzewweg kellu 21 sena, kien il-hin kollu x-xoghol, u meta ma jkollux xoghol jibqa' ghand ommu. Wara hames (5) snin fejn kull parti tidher li kienet tqatta' l-hajja maqtugha mill-parti l-ohra marru jghixu wahedhom San Pawl il-Bahar u l-konvenut baqa' jdum ix-xoghol, u wara x-xoghol anke johrog Paceville u jixrob mal-hbieb jew habib tieghu, u wara sentejn hekk l-attrici telqet mid-dar konjugali ghaliex sostniet li *"iz-zwieg taghna kien zball mill-bidu nett ghax jien qatt ma ridt nizzewweg lill-konvenut u zzewwigt biss ghax gejt kostretta mill-konvenut".*

Illi bazikament mix-xhieda prodotta mill-konvenut fl-affidavit tieghu tal-1 ta' Lulju 2002 jidher li huwa jaqbel mal-fatt allegat mill-attrici li huma zzewgu peress li l-attrici nqabdet tqila tant li huwa qal li *"ahna konna kostretti nizzewgu peress illi marti kienet harget tqila qabel iz-zwieg. Dak in-nhar marti kellha 17-il sena u jiena kelli 21 sena".*

Illi pero' min-naha tieghu jsostni li l-pressjoni biex jizzewgu saret mill-genituri tal-attrici u mhux minn tieghu, pero' apparti minn dan jirrizulta car u ampju li l-unika raguni ghaliex l-istess partijiet waslu biex jizzewgu kien biss ghaliex l-attrici inqabdet tqila u xejn izjed; ma hemmx dubju dwar l-immaturita' tal-istess partijet fix-xelta u d-decizjoni li hadu, ghalkemm huwa facli li tikkritika meta ma tkunx fiha l-istorja; ma hemm l-ebda dubju lanqas li tfalja li tinqabad tqila ta' sittax (16) jew (17)-il sena, meta tali tqala ma tkunx ippjanata, tikkawza tensjoni kbira fl-istess persuni, li mhux facli li wiehed jispjega, u dan jittresmetti ruhhu wkoll fuq il-missier, li f'daqqa wahda jara r-responsabbilitajiet tieghu jitbiddlu b'mod drastiku, xejn xejn sabiex jiehu hsieb krejattura ohra tal-Bambin.

Illi f'dawn ic-cirkostanzi din il-Qorti thoss li ghandha tghader lil min ikun jinsab fihom, u d-decizjonijiet li jkunu jridu jittiehdu certament ma humiex facli, izda dan qatt ma ghandu jwassal sabiex jigu kommessi zbalji kbar bhal il-konsiderazzjonijiet ta' abort, u zwieg ta' bil-fors, ghaliex fl-

ahhar mill-ahhar, u fil-maggoranzi tal-kazi, dan ma jkun zwieg xejn, izda biss formalita' ghal ghajn in-nies, meta minn gewwa l-partijiet ikunu qed litteralment, konxjentozament u le, jkissru lill-xulxin, *stante* li dik l-imhabba u l-impenn necessarju li kien nieqes fil-mument taz-zwieg mhux ser jingieb la ghaliex il-partijiet jghixu flimkien u lanqas jekk il-partijiet jidhlu fil-formalita' taz-zwieg.

Illi dan ghaliex iz-zwieg ma huwiex formalita' u lanqas kuntratt kwalunkwe ghall-haga specifika, izda huwa impenn ta' hajja shiha moghtija minn parti lill-ohra u *vice versa,* li jigi trasmess lill-frott tal-istess zwieg, jekk Alla jippermetti u jzewwaq tali zwieg bl-istess frott. Dan huwa l-kuncett veru taz-zwieg u l-element essenzjali tal-istess, li minghajru l-ebda zwieg ma jista' jissussisti specjalment fil-hajja moderna tal-lum fejn it-tentazzjonijiet huma kbar, u dan apparti d-diffikultajiet tal-hajja nnifisha, li anke jekk wiehed joqghod attent xorta ser jiltaqa' maghhom.

Illi mill-provi prodotti, jirrizulta ghalhekk li l-unika raguni ghaliex l-istess partijiet dahlu ghaz-zwieg kien biss ghaliex l-attrici harget tqila, b'dan li l-istess partijiet ippruvaw jirrangaw dak li huma u huma biss ghamlu bejniethom billi ghamlu zball ikbar ghaliex dahlu ghal din l-unjoni, bla ma kellhom il-kunsens necessarju ghall-istess bl-elementi kif indikati fil-gurisprudenza kopjuza fuq indikata; u dan apparti li bl-agir taghhom qabel iz-zwieg huma eskludew l-elementi essenzjali tal-istess zwieg, u jekk mhux kollha, il-gran parti taghhom, *stante* li ma kien hemm ebda legami ta' mhabba lejn xulxin, u lanqas ix-xewqa, u l-intenzjoni li dawn jghixu ghal xulxin u ghal uliedhom. Xejn minn dan, kien hemm biss skop wiehed u cjoe' li l-minuri jitwieled fiz-zwieg u xejn izjed, tant li jidher li huma cedew ukoll ghall-pressjoni li saret mill-genituri rispettivi taghhom biex jizzewgu, fejn anke wara z-zwieg huma baqghu jghixu kull wiehed u wahda ghal rashom, u fil-maggior parti taz-zwieg, ghand il-genituri tal-attrici, tant li meta ippruvaw jghixu ghal rashom dak li l-partijiet sejhu bhala zwieg, sfaxxa ghal kollox, u fl-ahhar il-partijiet isseparaw fl-14 ta' Marzu 2002 permezz ta' kuntratt pubbliku ppublikat minn Nutar Sandra Valentino.

Illi ghalhekk fid-dawl ta’ dan kollu hija l-opinjoni ta’ din il-Qorti li t-talba attrici ghandha tigi milqugha *ai termini* tal-**artikolu 19 (1) (d) u (f) tal-Kap 255,** ghar-ragunijiet imputabbli liz-zewg partijiet.

III. KONKLUZJONI.

Illi ghalhekk ghal dawn il-motivi, din il-Qorti, **taqta’ u tiddeciedi,** billi filwaqt li tichad l-eccezzjonijiet tal-konvenut in kwantu l-istess huma kontrastanti ghat-talbiet attrici, **tilqa’ t-talbiet attrici** b’dan illi:-
1.Tiddikjara u tiddeciedi illi z-zwieg kuntrattat bejn il-kontendenti fil-5 ta’ Marzu 1994 huwa null u bla effett fil-ligi *ai termini* tal-**artikolu 19 (1) (d) u l-artikolu 19 (1) (f) tal-Kap 255 tal-Ligijiet ta' Malta.**

2. Tordna li din n-nullita' tigi registrata fuq l-att taz-zwieg relattiv fuq indikat.

Bl-ispejjez jinqassmu bin-nofs bejn il-partijiet.

Moqrija.

Onor. Imhallef Raymond C. Pace LL.D.
26 ta’ Novembru 2002

Josette Demicoli.
Deputat Registratur.
26 ta’ Novembru 2002